

Van de redactie...

Frisgroene blaadjes nemen geleidelijk aan bezit van de kale boomkronen. De eerste voorjaarsbloesems verspreiden hun subtiele geuren. De lente sluipt zo langzaam ons land binnen. Ook de VTB is al enige tijd uit haar winterslaap ontwaakt. In maart dit jaar, enkele weken na de algemene ledenvergadering, organiseerden we een netwerkvond die in het kader stond van Brazilië. Dat bood, zo bleek, een uitgesproken gelegenheid om te bomen over de mogelijke implicaties van de omstreden nieuwe Boswet. Deze nieuwsbrief blikt uiteraard terug op deze netwerkvond. En we blijven in Zuid-Amerika, want in reactie op de aandacht voor Brazilië ontving de redactie ook een ingezonden stuk uit Suriname, waar bosliefhebbers argwanend nieuwe ontwikkelingen tegemoet zien. Op verzoek van de auteur publiceren we dit stuk anoniem. Dan nog meer regionieuws: nieuwsbriefcommissielid Henk Lette bericht vanuit Peru over zijn enerverende belevenissen bij het Instituto Interamericano de Cooperación para la Agricultura (IICA). Vanaf mei vorig jaar zit hij in de regio om vanuit het IICA duurzaam bosbeheer te bevorderen door het stimuleren van kleine innovatieve projecten in Peru, Ecuador, Bolivia en Colombia.

Als altijd wensen we u weer veel leesplezier!

Netwerkvond: Brazil

RURALISTAS 'E' AMBIENTALISTAS

Op 15 maart organiseerde de VTB in Ede een netwerkvond in het kader van de recente ontwikkelingen in Brazilië. Met een toeloop van ruim 35 bezoekers spreekt de PR commissie van een groot succes. De VTB had de heer Arno Ambrosius, die geruime tijd in de Amazoneregio gewerkt heeft, als voorzitter gevraagd. Centraal stond uiteraard de "Forest Code", de nieuwe Braziliaanse

boswet, die vermoedelijk gaat leiden tot toenevende ontbossing. De drie sprekers op deze avond illustreerden vanuit verschillende invalshoeken wat deze ontwikkeling inhoudt. Harko Koster (WNF), vestigde daarbij aan de hand van spectaculaire foto's de aandacht op het belang van de Braziliaanse Savanne, de 'Cerrado'. Deze staat onder zware druk door de ontginning voor sojaplantages en de houtskoolwinning voor mijn-kampen. Effecten van het bejubelde moratorium op houtkap in de Amazone hebben de ontginning van de Cerrado juist opgevoerd. De Cerrado heeft een uitzonderlijke biodiversiteit, maar is in vergelijking met de Amazone nauwelijks beschermd. De nieuwe boswet zal dan ook grote consequenties hebben voor de toekomst van de Cerrado.

"...Brazilië heeft een enorme interne houtmarkt"

Petra Hamers gaf wat meer perspectieven voor Brazilië. Ze werkt voor "The Amazon Alternative", een initiatief van Nederland, Peru, Bolivia en Brazilië, dat zich richt op het promoten van duurzaam bosbeheer. De doelstelling is om een grotere markt te creëren voor gecertificeerd hout. Hamers liet zien dat er veel kansen zijn voor duurzaam bosbeheer in de Amazone. Ook al is het grootste deel van de Amazone al in concessies uitgegeven, blijft er nog 50 miljard hectare over, dat nog vrij te geven is. Brazilië heeft een enorme interne houtmarkt en maar een paar procent van het geproduceerde hout wordt geëxporteerd. Op de interne markt van Brazilië kan de vraag naar FSC gekeurd hout nog flink groeien. De nieuwe boswet, die amnestie verleent aan veel grote landeigenaren, ziet Hamers twee kanten opgaan: zonder handhaving verdwijnt er een flinke hoeveelheid biodiversiteit onder de agrarische machines, maar anderzijds wordt er ruimte gecreëerd om actief nieuw beleid te gaan uitvoeren. Dat laatste draagt mogelijk bij aan een verandering van mentaliteit in de hele regio. Volgens Bart Kruijt (WUR) is een dergelijke

Column: De uitdagingen van Rio 20+

Door Charlotte Floors

Met het Jaar van de Bossen nog vers in het geheugen, vindt er in 2012 weer een grote conferentie plaats over duurzame ontwikkeling, Rio 20+. Enkele belangrijke thema's staan op de agenda, waaronder een aantal belangrijke thema's gerelateerd aan bossen. De vraag is echter: krijgen de bossen de aandacht die ze verdienen in deze thema's? Zal de wereld er echt zo uitzien zoals we zouden willen indien de rol van bossen en andere ecosystemen in het verhaal onderbelicht blijven?

Hoewel er veelbelovend wordt gesproken over de "summit" -vele wereldleiders zullen aanwezig zijn en zo'n 40.000 deelnemers- zal de uitkomst een 'gefocust politiek document' zijn, dus zonder bindende uitspraken over de verantwoordelijkheid van politieke leiders om met concreet beleid en de implementatie daarvan te komen voor een meer duurzame toekomst voor de

aarde, waar grondstoffen steeds schaarser worden. Want ook al wordt er dan wel volop een groene economie gepromoot, de realiteit blijkt vaak weerbarstiger; korte termijn winst wordt nog steeds maar al te vaak verkozen boven oplossingen die op de lange termijn tot een wereld zullen leiden met respect voor de mens en zijn natuurlijke omgeving.

Bij vrijwel alle thema's die centraal staan tijdens de conferentie spelen bossen een belangrijke rol in duurzame oplossingen voor de hedendaagse problemen. Zelfs in thema's waar bossen schijnbaar geen of een kleine rol hebben. Zo las ik in een studie van CIFOR dat het gebruik van houtskool voor de dagelijkse energievoorziening in ontwikkelende steden in het zuiden zoals in Dar es Salaam steeds meer toeneemt, steden die razendsnel uitbreiden en waar de bevolkingsgroei hoog is. Vaak dragen bossen zelfs bij aan meerdere thema's tegelijk:

mangrovebossen spelen een cruciale rol in zowel voedselvoorziening, behoud van biodiversiteit, het verminderen van de effecten van rampen en het verbeteren van de waterkwaliteit. Maar het waarderen van ecosysteemdiensten blijkt nog steeds een lastige klus. Niet in de laatste plaats omdat het de vraag is of we echt alles in geld uit moeten willen uitdrukken -een vraag die ook steeds terugkomt in de discussies over REDD.

Kortom, zo bekeken lijkt er een cruciale rol weggelegd voor bossen; nu is het alleen nog zaak dat die rol ook expliciet wordt gemaakt in de uitkomsten van de conferentie én dat iedereen zich ook écht realiseert dat er grenzen zijn aan het gebruik van natuurlijke hulpbronnen. Ik blijf natuurlijk graag optimistisch, maar het klinkt als een behoorlijke uitdaging. Want, zoals Mahatma Ghandi het ooit zo treffend uitdrukte: "there is enough for everybody's need, but not enough for anybody's greed". ■

mentaliteitsverandering essentieel voor het behoud van het Amazonebos. Kruijt is vanuit de Wageningen Universiteit betrokken bij het AMAZALERT consortium, bestaande uit 14 onderzoeksgroepen in Europa en Brazilië. AMAZALERT bestudeert effecten van klimaatverandering in de Amazoneregio en werkt met behulp van klimaat en landgebruiksmodellen aan een 'early warning system' dat kan aangeven wanneer een belangrijke verschuiving in het ecosysteem kan optreden. Het project moet leiden tot een beter begrip van het Amazonebos en kan mogelijk inspireren tot een nieuwe politieke koers.

De inhoud van de avond leidde tot een levendige discussie tijdens de borrel. Zo levendig zelfs dat de bewaker van het gebouw moeite had de aanwezigen uiteindelijk de deur te wijzen...

■ Tim van Laar

Roofbouw in Suriname...

De laatste jaren vinden er in Suriname veel ontwikkelingen plaats die betrekking hebben op het aan-

wezige bos. Zo wordt bijvoorbeeld gewerkt aan het implementeren van maatregelen in het kader van REDD+. Helaas wordt het Surinaamse bos door andere ontwikkelingen ook steeds meer bedreigd. De drie belangrijkste zaken die hierbij spelen zijn de mijnbouw, de ontsluiting van het binnenland en de groeiende bevolking.

De Surinaamse mijnbouw is te verdelen in de grootschalige bauxietmijnbouw, de eveneens grootschalige legale goudmijnbouw en de kleinschalige -maar door velen uitgeoefende- deels illegale goudmijnbouw. Alle mijnbouw gebeurt in open mijnen. De bauxietmijnbouw richt haar pijlen, nu de lager gelegen mijnen uitgeput raken, op de bauxietkap van het Bakhuisgebergte. Totdat men daar daadwerkelijk tot exploitatie kan overgaan, wil men alvast de top van het Nassaugebergte afgraven. Beide gebergten herbergen een rijke en deels unieke flora en fauna die door het afgraven van de bauxietkappen grotendeels vernietigd zal worden. De grootschalige goudmijnbouw, die gebruik maakt van cyanide, is nu nog te vinden op één locatie ten noorden van de Brownsberg. Er zijn echter vergevorderde plannen voor een tweede gro-

te mijn ten noorden van het Nassaugebergte. Voor het opwekken van voldoende energie voor deze tweede mijn zou ook een groot stuwmeer aangelegd moeten worden. Vanwege de hoge goudprijzen gaan steeds meer jonge mannen het binnenland in om hun geluk te beproeven in de kleinschalige goudsector waarin overwegend met kwik gewerkt wordt. Grote gebieden die enkele jaren geleden nog uit primair bos bestonden zijn nu veranderd in omgeploegde goudvelden zoals o.a. duidelijk is te zien nabij de Brownsberg.

Ook het verbeteren van de ontsluiting van het binnenland vormt een bedreiging voor het bos. Waar men enkele jaren geleden nog uren moest ploeteren over wegen met een verharding van lateriet zoekt men nu over asfaltwegen. Hoewel gunstig voor de lokale bevolking en het grootschaliger toerisme, trekt dit ook steeds grotere aantallen jagers aan, terwijl alle vormen van vervuiling langs de wegen ook toenemen. Er is geen capaciteit voor het effectief controleren op naleving van de Jachtwet. Grootste bedreiging op dit moment vormen de plannen om een weg aan te leggen langs de bovenloop van de Surinamerivier, die dwars door deels ongerept oerwoud naar de grens met Brazilië zou voeren. Dit zal zowel economisch als sociaal verstrekkende negatieve gevolgen hebben voor de langs de rivier levende Saramaccaanse Marrons en de nog zuidelijker wonende inheemse gemeenschappen, terwijl ook de ecologie van het gebied

ernstig verstoord zal worden.

Net als elders blijven de bedreigingen in Suriname groeien. Laten we hopen dat de zich uitbreidende wereldwijde milieupolitiek hier een ommekeer kan gaan veroorzaken. ■ A. Noniem

POST UIT... LIMA

En bericht uit Zuid Amerika. Tien maanden geleden is dit lid van de VTB-NB commissie hiernaar toe vertrokken om voor drie jaar te mogen werken in een heel interessant, regionaal project. Regionaal betekent dat behalve Peru ook Colombia, Ecuador en in principe ook Bolivia interventiegebied is. Interessant omdat we geld mogen verdelen over kleinere projecten die innovatie in de bossensector beogen. Dat geld komt van de Finse overheid.

Het IICA (Inter-Amerikaans Instituut voor samenwerking op landbouwgebied) is als onderdeel van de Organisatie van Amerikaanse Staten vertegenwoordigd in alle landen in Noord, Midden en Zuid Amerika. Het IICA heeft sinds maart 2011 een project met het Ministerie van Buitenlandse Zaken van Finland om het Duurzaam Bosbeheer programma uit te voeren in de vier genoemde Andes landen. Vanuit Peru dus. De regionale eenheid van het Bossenprogramma bestaat behalve ondergetekende als CTA uit de Regionale Technische Coördinator van IICA, Manuel Mavila, en een

Colombiaans-Finse Assistent Deskundige Ericka Mejía, met administratieve ondersteuning van het IICA kantoor. In elk land zijn er nationale units die bestaan uit een deeltijd coördinator en een jonge bosbouwer/ster. Daar moeten we het mee doen. We zijn begonnen om in elk land twee 'conversatorios' te houden, workshops met een tweeledig doel. Aan de ene kant bekend maken in de nationale bossensector dat er 'Calls for Proposals' aankomen voor kleine projecten voor in totaal zo'n 6,4 miljoen USD en aan de andere kant input vragen van de actoren om de 'Call' thematisch toe te spitsen op de werkelijke knelpunten in de bossensector. Het opstellen van alle documenten om die 'Calls for Proposals' rechtmatig te

CARTOON

onderbouwen en die goedgekeurd te krijgen door de donor (Finland), hoofdkantoor van het IICA in San José de Costa Rica en alle vice-ministers van Landbouw en van Milieu in de vier Andes landen, nam behoorlijk veel tijd in beslag.

We konden pas op 22 november van het afgelopen jaar de uitnodiging uitdoen voor de eerste ronde voor het indienen van voorstellen, voor een totaal van 3 miljoen USD. Innovatie en duurzaamheid zijn de kernwoorden en het is de bedoeling om nieuwe benaderingen en technieken te kunnen uittesten om deze daarna op te schalen naar een meer algemeen niveau. Eind december bij het sluiten van de 'Call' hadden we 105 geldige projectbeschrijvingen binnen. Na een evaluatie in de betreffende landen bleven er 40 over waar volledige voorstellen voor werden gevraagd. De stuurgroep van het programma heeft zojuist eind maart in Bogotá 10 van die voorstellen geselecteerd voor uitvoering, voor een totaal van 2,4 miljoen USD. Nu gaat het dus pas beginnen eigenlijk. Na een klein jaar. De voorstellen zijn uiteenlopend, maar veel zijn gerelateerd aan REDD en CDM processen. Vaak niet via de 'officiële' lijnen, maar gericht op de 'vrijwillige markten'. Een voorbeeld is een project dat wil meeliften met het idee van de Rainforest Alliance om CO₂ credits te krijgen voor bomen in landbouwsystemen via 'modelos climáticos' die minder transactiekosten zouden hebben, omdat de landbouwsystemen al in een Fair Trade certificering zitten. Interessant. Een klein bedrijfje in Ecuador zoekt verbeteringen van de productie en afzet van een product van de Guayusa, een inheemse soort die organische drankjes oplevert die in de VS goed verkocht worden. Een ander voorbeeld is in Urabá, Colombia, een voorstel om groepscertificering van hout voor elkaar te krijgen via innova-

tieve mechanismen.

Kortom, spannende zaken die wel of niet goed uit kunnen pakken. Het programma heeft er drie jaar voor waarvan er één praktisch al voorbij is. Dat is dus veel te kort, want de voorstellen lopen nu wel met een termijn van maximaal 21 maanden, maar wat te doen in de volgende 'Calls for Proposals'? De tijd knijpt en natuurlijk wordt dat besproken met vooral Finland als donor. Het Programma voor Hernieuwbare Energie dat Finland eveneens financiert via het IICA kent vergelijkbare problemen. Ook voor drie jaar vastgelegd en ook in hetzelfde ritme aan de gang. Finland financiert daarbij ook nog het BioCAN project in de Andes, maar dit gebeurt al langer (sinds 2008) en wordt gedaan via de Comunidad Andina (CAN). Dit project is gericht op samenwerking in de Andes landen op het gebied van biodiversiteit en zou volgend jaar al beëindigd worden. Net zoals andere donoren is Finland zich aan het heroriënteren op internationale samenwerking. Met recent een nieuwe regering en dus een nieuw beleid Latijns Amerika er niet gunstig van afkomt, met minder bilaterale inspanningen en meer regionaal gerichte activiteiten, hopen we dat het programma nog wat tijd krijgt. ■ **Henk Lette**

► meer info: www.forestalsostenibleandina.net/

Wie, Wat, Waar...

► **Het verslag** van het huishoudelijke deel van de ALV 2012 is te vinden op www.tropischebossen.nl

In Memoriam

In december 2011 is geheel onverwacht Larenstein student Tropische Bosbouw en tevens VTB lid Zino Barre overleden. We zijn ontzet over dit nieuws en wensen de nabestaanden namens de VTB heel veel sterkte. ■

Colofon

Adres VTB: postbus 124, 6700 AC, Wageningen; **Website:** www.tropischebossen.nl;
Email: vereniging@tropischebossen.nl; **Redactie:** Paul Zambon, Henk Lette, Caspar Verwer, Charlotte Floors, Paul Hilligers, Quirine Hakkaart; **Email redactie:** vtbnieuws@tropischebossen.nl;
Layout: Caspar Verwer, Saskia Grootemaat

De Vereniging Tropische Bossen heeft tot doel het creëren en onderhouden van een professioneel netwerk en het instellen van een dynamisch en effectief platform voor het verzamelen, kanaliseren en uitdragen van kennis en informatie over tropische bossen. Dit wil de vereniging bereiken door het stimuleren en faciliteren van contacten tussen mensen, die vanuit verschillende achtergronden en posities, geïnteresseerd zijn in duurzaam en maatschappelijk verantwoord beheer van tropische bossen.

Deadline voor het inleveren van artikelen voor de volgende VTB-Nieuws is 10 juli 2012